

»Deutsch, deutsch!« Fran Rosina v graškem deželnem zboru*

Filip Čuček**

1.01 Izvirni znanstveni članek
UDK 94(497.4-18):929Rosina F.

Filip Čuček: »Deutsch, deutsch!« Fran Rosina v graškem deželnem zboru. Časopis za zgodovino in narodopisje, Maribor 92=57(2021), 1, str. 24–39

Avtor v prispevku analizira deželnozborske nastope spodnještajerskega poslanca in ljutomerskega/mariborskega odvetnika Frana Rosine v njegovem edinem mandatu (1896–1902). Ustanovitev slovenskih celjskih vzporednic leta 1895 je sprožila ostre reakcije med celotnim nemštvom v monarhiji in posledično prisilila Windischgraet-zovo vlado k odstopu. Po Badenijevih jezikovnih naredbah leta 1897, ki so povzročile silovite nemške odzive, je spodnještajersko nemštvo dokončno in brez izjeme »bučno« odgovarjalo na vsako slovensko »akcijo«. Nemško-slovenska nasprotja so bila na prelomu stoletja prisotna na vsakem koraku, nemška stran pa je imela v nacionalnem boju mnogo boljše »izhodišče«, kar je s pridom izkoriščala. V tem ostrem mednacionalnem »spopadu« je bil del (slovenske) deželnozborske politike v Gradcu tudi Rosina. Leta 1895 se je naselil v Ljutomeru, leto kasneje je postal deželnozborski poslanec, leta 1900 pa se je skupaj z ostalimi slovenskimi poslanci odločil za abstinenco, ki je trajala do konca mandata. Vmes se je preselil v Maribor, na novih volitvah leta 1902 pa ni več kandidiral za poslanca.

Ključne besede: Štajerska, Avstro-Ogrska, Ljutomer, Maribor, Gradec, politična zgodovina, Fran Rosina

---

* Raziskava je nastala v okviru raziskovalnega programa P6-0281 *Idejnopolitični in kulturni pluralizem in monizem na Slovenskem v 20. stoletju*, ki ga financira Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije.

** Dr. Filip Čuček, viš. znan. sod., Inštitut za novejšo zgodovino, Privoz 11, 1000 Ljubljana, Slovenija, filipc@inz.si

1.01 Original scientific article
UDC 94(497.4-18):929Rosina F.

Filip Čuček: "Deutsch, deutsch!" Fran Rosina in Graz regional parliament. Review for History and Ethnography, Maribor 92=57(2021), 1, pp. 24–39

In this piece, the author analyses the performance of Fran Rosina, a Lower-Styrian member of the parliament and Ljutomer/Maribor attorney, in the regional parliament during his only mandate (1869–1902). The establishment of the Slovene parallels in Celje in the year 1895 caused negative reactions amongst all German nationals in the monarchy, and subsequently forced the Windischgratz government to resign. After Baden's language decrees in 1897, which caused fierce German feedback, the Lower-Styrian Germans, with no exceptions firmly and strongly responded to the Slovene actions. At the turn of the century, conflicts between Germans and Slovenians were present on every corner, and the German side had a much better starting point in the national battle, which they also made good use of. As a Slovenian member of the regional parliament in Graz, Rosina was also involved in this fierce international battle. In 1895 he moved to Ljutomer, and became a member of the regional parliament the following year; in 1900 he decided to withdraw, together with the rest of the Slovenian members of the parliament, and in 1920, the year of the new elections, decided not to run for the parliament again.

Keywords: Styria, Austria-Hungary, Ljutomer, Maribor, Graz, political history, Fran Rosina

UVOD

Ko je celjski odvetnik Ivan Dečko sredi 90. let 19. stoletja zaključeval svoj prvi deželnozborski mandat v ljutomerski kmečki kuriji¹ (izhajal je iz Središča ob Dravi in kot rojak – Prlek leta 1890 prvič kandidiral tam), se je v Ljutomeru, središču Prlekije, naselil štiri leta mlajši odvetnik Fran Rosina in tam odprl svojo odvetniško pisarno. Rosina, ki je leta 1887 začel kot odvetniški koncipient v odvetniški pisarni Karla Slanca v Novem mestu, se je leta 1891 preselil v Celje in se zaposlil v odvetniški pisarni Josipa Serneca, potem ko je Dečko odprl svojo in sprostil delovno mesto.² Sernečeva pisarna je bila v mestu ob Savinji še posebej velik trn v peti celjskega nemštva; posebej Dečko je v drugi polovici 80. let sestavil marsikatero (uspešno) pritožbo, s čimer so celjski (in spodnještajerski) Slovenci pridobili to ali ono koncesijo. Spodnještajerska politika se je torej skoncentrirala v Celju, agilnost celjskih Slovencev pa je v začetku 90. let postala več kot očitna. Vse to je popolnoma zaostri-

¹ Filip Čuček, »Ivan Dečko v deželnem zboru v svojem prvem mandatu (1890–96). *Prispevki za novejšo zgodovino* 60, št. 3 (2020): 8–23.

² Več gl. Filip Čuček, »Oris življenja, dela in obdobja Frana Rosine, očeta Igorja Rosine«. *Odvetnik in oblast. Dr. Igor Rosina (1900–1969)*, ur. Jure Gašparič in Katja Škrubej (Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2017), 25–29.

nacionalne odnose v mestu; zaradi silovite nemške »obrambe« so Slovenci vseskozi nastopali slogaško, strankarski boji pa so bili potisnjeni v ozadje.³

V 80. letih je prednacionalno »sožitje« že postajalo preteklost, nacionalna mobilizacija prebivalstva pa je pospešeno ubirala svojo pot. Na Kranjskem slogaško vodstvo leta 1889 ni moglo več postaviti vseh kandidatur za deželnozborske volitve (januarja 1890 je bilo v Ljubljani ustanovljeno Katoliško politično društvo, februarja 1891 liberalno Slovensko društvo, čez nekaj let pa obe stranki; Narodna stranka leta 1894 in Katoliška narodna stranka leta 1895).⁴ Državnozborske volitve marca 1891 so bile zadnje, za katere je kandidat postavil skupni volilni odbor, naslednje leto pa je v kranjskem deželnem zboru razpadel tudi skupni slovenski poslanski klub.⁵

Povsem drugače je bilo v ostalih deželah s slovenskim prebivalstvom. Nacionalizem je sicer dokončno definiral prebivalstvo po nacionalnem ključu. Tudi na Spodnjem Štajerskem je slovensko opredeljeno prebivalstvo »osvojilo« idejo povezanosti z enako mislečim prebivalstvom ostalih »slovenskih« dežel. K temu so pripomogli predvsem uspehi pri uveljavljanju slovenskega jezika v šolah in uradih, pri gospodarski emancipaciji, na volitvah v občinske in okrajne zastope, v deželni in državni zbor. A zaradi večjega nemškega pritiska je za razliko od Kranjske le-ta vztrajala pri slogaški politiki.

Rosinov predhodnik pri Sernecu (in stanovski kolega) Dečko je vidno pospešil slovenski prodor v mestu ob Savinji in se hitro povzpел med vidnejše predstavnike celjskih Slovencev. Najbrž bi podobno pot prehodil tudi Rosina, če bi ostal v Celju. Kljub relativno kratkemu bivanju v mestu se je sicer precej angažiral in postal prepoznavna osebnost že tam, toda poklicna pot ga je vodila v Ljutomer, kjer je leta 1895 odprl samostojno odvetniško pisarno.⁶

V DEŽELNEM ZBORU

V Ljutomeru se je Fran Rosina nastanil kot mlad odvetnik in tam hitro postal aktiven član slovenskega nacionalnega gibanja. Sicer so bile razmere v Ljutomeru, majhnem trgu z dobrimi 1000 prebivalci (po občevalnem jeziku

³ Filip Čuček, *Svoji k svojim* (Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2016). Prim. Janez Cvirn, »Josip Sernec, rodoljub z dežele« (spremna študija). V: *Josip Sernec, Spomini* (ur. Janez Cvirn). Celje: Novi tednik – Radio Celje, 1990, 135, 136. Branko Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj hočemo* (Celje: Zgodovinsko društvo, 2005), 10.

⁴ Prim. *Slovenski narod*, 1. 12. 1894. *Slovenec*, 26. 11. 1895.

⁵ Andrej Pančur, »Doba slogaštva«. *Slovenska novejša zgodovina* 1 (uredila Jasna Fischer et. al.) (Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005), 38.

⁶ Marjan Toš, »Dr. Fran (Franjo) Rosina – trden Slovenec in pošten rodoljub«. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, št. 2–3 (2009), 11, 12.

60 % Slovencev in 40 % Nemcev),⁷ nekoliko milejše kot v Celju, kjer so imeli Nemci absolutno premoč – nacionalni spopad je bil predvsem manj silovit kot v mestu ob Savinji, za katerega je Josip Sernec izjavil, da je »najbolj zanihrano mesto v monarhiji, kar se nacionalnih odnosov tiče«.⁸ In res. Ustanovitev slovenskih vzporednic na celjski gimnaziji leta 1895 je vzpodbudila ostre reakcije med celotnim nemštvom v monarhiji, v samem mestu pa še toliko bolj.⁹ Seveda se tudi trg Ljutomer ni mogel izogniti zaostrovanju nacionalnih odnosov. Badenijske jezikovne naredbe za Češko in Moravsko, ki so uvajale enakopravnost češčine in nemščine na uradih, so sprožile silovite nemške reakcije,¹⁰ spodnještajersko nemštvo pa je dokončno in brez izjeme začelo bučno odgovarjati na vsako slovensko akcijo. Nemško-slovenska nasprotja so bila odtlej prisotna na vsakem koraku, nemška stran pa je imela mnogo boljše izhodišče v nacionalnem boju, kar je tudi s pridom izkoriščala.

Ljutomersko prebivalstvo je bilo tako na prelomu stoletja večinoma nacionalno opredeljeno, geslo »Svoji k svojim« pa je obvladovalo tudi ljutomerski vsakdan. Rosina je zaradi svojega nacionalno naravnanege dela (enakopravnost slovenskega jezika) kmalu postal trn v peti ljutomerskih Nemcev. Zaradi njegove načelne (slovenske) drže in ugleda, ki ga je užival,¹¹ so ga kmalu izvolili v odbor ljutomerske Posojilnice, na deželnozborskih volitvah leta 1896 pa je bil v ljutomerski kmečki kuriji izvoljen za poslanca.

Rosina se je v Gradcu pridružil majhni »četi« slovenskih poslancev, ki je bila v štajerski prestolnici v veliki manjšini. Nemško-liberalna večina je imela v deželnem zboru pač absolutno oblast, ki jo je seveda s pridom izkoriščala. Prvič se je oglasil konec februarja 1897, ko je kot poročevalec odbora za občinske zadeve, kamor je bil izvoljen,¹² prebral poročilo glede predvidene ustanovitve mariborskega okrožnega sodišča; ta naj bi po novem vključeval deset okrajnih sodišč, ki so dotlej spadala pod celjsko okrožno sodišče.¹³ To pa je vznejevoljilo nekatere (spodnještajerske) nemške nacionalne poslance (kljub

⁷ *Special-orts-repertorium von Steiermark*, 1893, 220.

⁸ Janez Cvirn, *Biser na Savinji* (Nazarje: EPSI, 1993), 24.

⁹ Prim. Janez Cvirn, »Celjsko gimnazijsko vprašanje (1893–1895). *Kronika*, št 1–2 (1997): 102–11. Julia Schmid, *Kampf um das Deutschtum. Radikaler Nationalismus in Österreich und dem Deutschen Reich 1890–1914* (Frankfurt, New York 2009), 224–34. Za Celje gl. Janez Cvirn, *Trdnjavski trikotnik* (Maribor: Založba Obzorja), 1997, 170–241. Za mariborske Nemce gl. Franc Rozman, »Politično življenje Nemcev v Mariboru«. *Od Maribora do Trsta* (uredila Darko Friš in Franc Rozman) (Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998), 52.

¹⁰ Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*, 203–30.

¹¹ To je mogoče razbrati iz njegove obsežne korespondence. – Toš, Dr. Fran Rosina, 12.

¹² Anhang A. Verzeichnis der Mitglieder des steierm. Landtages vom Jahre 1897/98, LXVI–II, LXIX.

¹³ StLA, Stenographisches Protokoll über die 19. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. I. Session, 25. Februar. 1897, 176, 177.

temu, da je za reformo stalo pravosodno ministrstvo in graško višje deželno sodišče). Celjski poslanec Moritz Stallner je imel gospodarske in nacionalne pomisleke. Menil je, da bodo imeli zaradi te reforme na celjskem okrožnem sodišču večino slovenski sodni okraji, odhod nemških uradnikov v Maribor pa da bo na stežaj odprl vrata slovenskim, kar da bo nov udarec za nemško Celje, ki da bo v prihodnje le s težavo dobilo kvalitetno porotniško klop (ostali nemški nacionalni poslanci so se z njim strinjali). Z delitvijo na dve okrožni sodišči, tako Stallner, bo Celje zagotovo nazadovalo, saj se bo dotok prebivalstva iz »zgornje« Spodnje Štajerske zmanjšal, mesto pa bo z majhnim okrožnim sodiščem postalo precej bolj nepomembno. Stallner je še opozarjal, da se bo s to potezo v Maribor priselilo večje število slovenskih pravnikov, kar da bo povzročilo podobno situacijo kot v Celju, ki da je v nacionalnem smislu posebej v težkem položaju, česar pa da si za Maribor nikakor ne želi.¹⁴

Po glasnem odobravanju bruškega poslanca Antona Walza je mariborski poslanec (in član deželnega odbora) Josef Schmiderer zavzel nasprotno stališče, ko je moral zavriniti Stallnerjevo izvajanje. Menil je, da tukaj nacionalno vprašanje ne igra nobene vloge, da pa ni pričakoval, da bo stališče celjskih Nemcev tako diametralno, še sploh zato, ker je Maribor ja nemško mesto in bo takšno tudi ostalo. Uradništvo, ki bo prišlo v mesto ob Dravi, bo pač moralo znati oba jezika, tako Schmiderer, kar se mu ni zdela prav nobena težava, saj da je tudi sam kot Nmec opravil maturo iz slovenščine (in to mu, po lastnih besedah, nikakor ni škodovalo). Nasprotno, z njegovo »pomočjo« (npr. vodja okrajnega zastopa) so Slovenci mnogo počasneje napredovali, saj je mogel v slovenščini zadeve veliko bolje krotiti, kot bi jih v nemščini. Stallnerjevo izvajanje je zavrnil in menil, da gre tukaj zgolj za gospodarska vprašanja, pa še to pogojno, saj da ne bo Celje tukaj nič izgubilo. Pridobil da bo zgolj Maribor, ki si kot drugo največje štajersko mesto to tudi več kot zasluži.¹⁵

Rosina je imel kot poročevalec zaključno besedo. Kot slovenski poslanec se je vzdržal komentarja na Stallnerjev govor, ko je omenjal slovensko »povodenj« v Celju, pač pa je kot član odbora menil, da ne gre za noben nacionalni precedens, pač pa zgolj za praktičnost, saj da bodo prebivalci »zgornje« Spodnje Štajerske namesto v Celje odslej potovali v Maribor, kar da bo vsekakor olajšalo potovanje. Tudi deželni zbor je na koncu zavrnil Stallnerjev spremenjalni predlog, s čimer se je zadeva zaključila.¹⁶

Takoj za tem je Rosina kot poročevalec odbora še dvakrat nastopil v zvezi z zvišanjem občinskih doklad v dveh majhnih spodnještajerskih občinah

¹⁴ Ibid., 177, 178.

¹⁵ Ibid., 178–80.

¹⁶ Ibid., 182.

(sodni okraj Vransko in Konjice),¹⁷ potem pa zopet prvega marca v zvezi s pokopališkimi pristojbinami v Laškem.¹⁸ Kot poslanec je prvič govoril naslednji dan, ko se je v proračunski debati (predlogi finančnega odbora glede deželnega fonda) obregnil ob žandarmerijo, češ da naj opravlja svoje osnovno poslanstvo (vzdrževanje reda in miru), ne pa da se zlorablja in občasno vohuni za prebivalstvom (naštel je več primerov, ko je policija preverjala zanesljivost ljudi in o tem obveščala višje inštanse).¹⁹ Dan kasneje je skupaj s Franom Jurtelo protestiral proti subvenciji (200 gld.), ki jo je deželni zbor odobril društvu Südmark. Potem ko je leobenski poslanec obrtno-trgovske zbornice Konrad Forcher dejal, da Südmark nikakor ni bojevito nastrojeno, pač pa zgolj gospodarsko društvo, ki da ščiti nemške interese tam, kjer je nemštvo v manjšini (na Spodnjem Štajerskem), je seveda dregnil v osje gnezdo. Jurtela je najprej zavrnil njegove navedbe, češ da kranjski deželni zbor prav tako subvencionira slovenska nacionalna društva, nato pa navedel, da slovenska društva na Štajerskem niso deležna s strani deželnega zbora nikakršne podpore. Menil je, da društvo v večinsko nemški deželi pač ne potrebuje dodatnih subvencij, da v bistvu že itak podpira nemške trgovce, obrtnike in ostalo nemško gospodarstvo na Spodnjem Štajerskem, medtem ko bi slovensko najraje ugonobila.²⁰

S temi besedami je pošteno »razkačil« nemške nacionalce. Poslanec Walz je zanikal, da naj bi bilo društvo bojevito orientirano, kakor ga je označil Jurtela, pač pa da gre zgolj za gospodarsko pomoč tistim, ki so v stiski (s čimer se slovenski poslanci seveda niso strinjali). Potem ko je Slovence označil za dedne nasprotnike nemštva, ga je glavar Wurmbbrand moral umiriti in je poslance prosil, naj vendar ne uporabljajo takšne retorike. Zadevo je skušal umiriti tudi Fran Rosina, ki je navajal, da živi na Kranjskem zgolj 5 % Nemcev, medtem ko da je na Štajerskem, kjer živi tretjina Slovencev, situacija popolnoma drugačna, in da deželni zbor ne more financirati z davkoplačevalskim denarjem ene nacije, druge pa ne. Vsekakor se je strinjal z Jurtelo, češ da se nemški liberalci ne ozirajo na druge; podpirajo pač svoje, medtem ko da je potrebno ostalo v kali zatreti. Seveda se debata tukaj ni zaključila. Grof Karl Stürgkh, veleposestnik iz Obrajne/Halbenrein, se seveda ni strinjal s slovenskima poslancema, pač pa je trdil, da društvo nikakor ne zastopa ciljev, ki sta jih navajala, da pa je on sam Nемец in bo zato pač podpiral nemško. Podobno mnenje je delil graški odvetnik Julius Derschatta. Sicer je ocenil, da je debata

¹⁷ Ibid., 182, 183.

¹⁸ StLA, Stenographisches Protokoll über die 22. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. I. Session, 1. März. 1897, 254, 255.

¹⁹ StLA, Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. I. Session, 2. März. 1897, 309, 310.

²⁰ StLA, Stenographisches Protokoll über die 24. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. I. Session, 3. März. 1897, 394, 395.

zašla v povsem nepričakovano smer, a je v isti sapi branil Südmark, da društvo nikakor ni bojevito usmerjeno, in da slovenski poslanci vsekakor pretiravajo v svojih navajanjih.²¹

S to sejo se je prva sesija tudi končala. Deželni zbor je zaključil s svojim delom, ponovno pa je bil sklican konec leta 1897, ko je bila na sporedu otvortitvena seja druge sesije. Sesija se je nadaljevala 10. januarja 1898, Rosina pa se je ponovno javil konec januarja, ko je v obširnem govoru pozival deželni zbor, da iz deželnega fonda zagotovi dovolj škropiva (modre galice oziroma bakrenega vitrijola) za revno kmečko prebivalstvo. V nadaljevanju se je kot poročevalec odbora za občinske zadeve podal predlog spremembe zakona glede cestne policije in njenih pristojnosti, prav tako pa tudi novih določil v zvezi z nočnim prometom (obvezna osvetlitev koles in drugih prevoznih sredstev).²²

Čez slab teden je na 16. seji prebral slovensko interpelacijo glede neupoštevanja jezikovne enakopravnosti pri zemljiški knjigi v slovenskem jeziku. To pa je nemške nacionalne poslance ponovno razburilo. Rosina je naletel na podoben odziv kot sredi januarja Ivan Dečko.²³ Medklici »Hört!« in »Oho!« so se slišali že ob najavi s strani deželnega glavarja Attemsa. Poslanec Forcher je ob vsesplošnem nemiru spraševal, če sploh zna nemško. Rosina je začel brati, ko so poslanci začeli vpiti »Deutsch!«. Bruški poslanec Anton Fürst je bobnal po mizi, medtem ko je poslanec Forcher menil, da si je Rosina privoščil pravo komedijo. Glavar je miril poslance na galeriji, ki so izvajali vsesplošni nemir. Rosina je nadaljeval, Forcher pa ga je prekinil, češ da bi razumel, če ne bi znal nemško, ampak da Rosina govori nemško, da pa nalašč govori slovensko, in da bi lahko tudi kitajsko, pa ga ne bi razumeli. Fürstenfeldski poslanec Josef Sutter je pripomnil, da za teh osem slovenskih mandeljcev ne sme biti nobene izjeme (da morajo torej govoriti nemško), Walz in Fürst pa sta pričela bobnati. Glavar jih je neuspešno miril, Rosina pa je nadaljeval z branjem. Nemški poslanci so vpili »Deutsch!«, poslanec Fran Robič jih je rotil, naj Rosini (bodočemu zetu) pustijo brati. Josip Sernec je vzkliknil, naj utihnejo (»Schweigen Sie!«), Forcher pa mu je odvrnil, da to ni njegov jezik. Rosina je vmes dejal, da ga že ne bodo terorizirali. Glavar je prisotnim na galeriji zagrozil, da jih bo moral odstraniti iz dvorane, če se ne bodo umirili. Nemški poslanci se niso zmenili zanj, pač pa so nadaljevali, da naj bere nemško, da ničesar ne razumejo ipd. Robič jim je odvrnil, da ima pravico govoriti slovensko, toda tudi

²¹ Ibid., 395–400.

²² StLA, Stenographisches Protokoll über die 12. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 28. Jänner 1898, 113–15, 116–22.

²³ Prim. Filip Čuček, »Držite gobec«. Dečkov drugi deželnozborski mandat (1896–1902). *Zgodovina za vse* 27, št. 1 (2021), 7, 8.

to jih ni ustavilo, ko so mu dejali, če se šali. Forcher je menil, da je to zgolj provokacija, vsi pa so zahtevali, da bere nemško. Glavar jih je znova miril in pozval, da ga med izvajanjem ne motijo. Rosina je nadaljeval, toda Walz ga ni pustil pri miru. Sernec je vzkliknil, da lahko slovenski poslanci vendarle govorijo slovensko in sprožil še večji hrup. Rosina je nadaljeval, Walz je dalje tulil, da je to čista provokacija, Robič mu je odgovarjal, da ima pravico govoriti slovensko. Sutter je nenazadnje pomislil, da jih lahko celo žali v slovenščini, ki je tako nihče razen Slovencev ne razume. Walz je bobnal, Forcher komentiral, da očitno misli, da je v češkem deželnem zboru, poslanec Franz Mosdorfer iz Weiza pa dejal, da jih bodo že naučili nemščine. Glavar je posegel po zvoncu in še zadnjič opomnil zbrane na galeriji. Rosina je nadaljeval, toda zadeva se je ponovila, nemški nacionalci so ga ponovno motili in menili, da provocira, oziroma da se šali, da naj vendar govori nemško ipd. Takrat je glavar ustavil sejo in prisotne na galeriji pozval, da zapustijo dvorano. Rosina je vendarle dokončal svoj govor, kljub temu da je Walz ponovno kričal in dejal, da ga tokrat ne bodo pustili brati, poslanec Alois Posch pa je zabrusil, da Slovenci znajo nemško le tedaj, ko potrebujejo denar. Walz je po prebrani nemški različici ponovno naglašal, za kakšno provokacijo da gre, medtem ko so slovenski poslanci njegovo navajanje ostro zavrnilo, češ da jim to pripada po zakonu.²⁴

Deželnozborna ostrina je kazala na popolnoma skrhane nacionalne razmere v štajerskem glavnem mestu. Po burni seji, na kateri je Rosina pokazal, iz kakšnega »testa« je, je nekaj naslednjih sej nastopil kot poročevalec v zvezi z občinskimi dokladami,²⁵ ponovno pa se je oglasil ob predlogu spremembe volilnega reda za okrajne zastope. Nemško-liberalna večina je poskušala kot pogoj za volilno pravico v veleposestniški kuriji spremeniti člen glede plačanega davka; zemljiški davek naj ne bi bil več prevladujoč, pač pa bi bila zemljiški in hišni davek enakovredna, kar bi seveda spremenilo razmerje moči v nemško korist. Predvsem v »mestnih« okrajnih zastopih bi potemtakem lahko volil v veleposestniški kuriji (nemški) meščan-hišni posestnik, ki je posedoval tudi kmetijsko zemljišče, skupaj pa plačal 60 gld. davka. S tem manevrom si je spodnještajersko nemštvo vsekakor obetalo tudi marsikateri (slovenski) okrajni zastop. Slovenski poslanci so proti temu vsekakor protestirali. Za Josipom Sernecem in Josipom Žičkarjem je zadevo problematiziral

²⁴ StLA, Stenographisches Protokoll über die 16. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 4. Februar. 1898, 161–65.

²⁵ StLA, Stenographisches Protokoll über die 13. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 7. Februar. 1898, 209, 210. StLA, Stenographisches Protokoll über die 23. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 14. Februar. 1898, 306. StLA, Stenographisches Protokoll über die 25. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 16. Februar. 1898, 341.

tudi Fran Rosina. Njegov govor je nemške poslance še najbolj »podkuril«, ko je analiziral število slovenskega in nemškega prebivalstva v celjskem in ptuj-skem okraju. Moritz Stallner mu je ugovarjal, češ da številke sploh ne držijo, posebej pa ga je zmotila navedba, da gre za povsem nacionalno zadevo, kjer da skuša nemški element zase pridobiti ugoden položaj. V žolčni razpravi so se nemški poslanci na koncu »spopadli« z Ivanom Dečkom; Fran Rosina je Stallnerja opozoril, da je »Windisch« vendarle žaljivka za Slovence, ko je le-ta zmerjal slovenske poslance vsepovprek, in pozval glavarja, naj ga kaznuje, toda dvorana ga je preglasila in tulila, da to pa res ni nobena žaljivka (celo glavar je menil, da to ni bila žaljivka, saj da je oznaka »Windisch« za Slovence pač v navadi). Nato so poslanci le umirili »konje« in nadaljevali s sejo.²⁶

Čez dva dni je Rosina kot član vinogradniškega odbora poročal o tekočih zadevah (peronospora in financiranje škropiv (modra galica oziroma bakren vitrijol) s strani deželnega fonda, o delovanju kmetijske kemijske poskusne postaje v Mariboru ipd.),²⁷ nato pa je v imenu občinskega odbora poročal glede občinskih doklad.²⁸ O dokladah je poročal tudi čez dva dni (24. 2.),²⁹ potem pa naslednji dan (kot poslanec) sodeloval v obširni razpravi glede subvencioniranja lokalnih železniških prog (predvsem so ga zanimale železniške povezave v ljutomerski okolici, saj je s popoldanskim vlakom iz Gradca moral prenočiti v Radgoni; naslednji vlak je proti Ljutomeru odpeljal šele naslednje jutro).³⁰ Na večerni seji istega dne je sledila nekoliko bolj nacionalno obarvana seja. V poročilu in predlogih finančnega odbora glede deželnega fonda je slovenski poslanec Žičkar navedel postopanje deželne uprave, ki je spodnještajerskim (slovenskim) občinam pošiljala dopise zgolj v nemščini. Njegov govor seveda ni ostal neopažen. Poslanec Forcher mu je zabrusil, naj se po slovenskih občinah torej naučijo nemško, pa tudi nekateri drugi niso mogli molčati. Ko je Žičkar navajal, da slovenska večina na Kranjskem z nemštvom uraduje v nemščini, medtem ko da se Gradec obnaša povsem mačehovsko do Slovencev, seveda ni naletel na odobravanje nemških poslancev. Še bolj jih je razkačil ob navajanju subvencije društvu Südmark, medtem ko slovenska niso prejela ničesar. Tukaj je Žičkarja podprl tudi Rosina, ki je menil, da

²⁶ StLA, Stenographisches Protokoll über die 25. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 16. Februar. 1898, 343–65. Prim. Čuček, Držite gobec, 10.

²⁷ StLA, Stenographisches Protokoll über die 27. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 18. Februar. 1898, 403, 404.

²⁸ StLA, Stenographisches Protokoll über die 30. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 22. Februar. 1898, 508.

²⁹ StLA, Stenographisches Protokoll über die 33. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 24. Februar. 1898, 557, 558.

³⁰ StLA, Stenographisches Protokoll über die 35. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 25. Februar. 1898, 608, 609.

mora deželni zbor zagotavljati tudi ustrezne štipendije za slovanske študente v Gradcu, ki da v deželnem glavnem mestu tudi pustijo precej denarja.³¹

Naslednjega dne je potekala zadnja seja druge sesije. Fran Rosina se je na večerni seji oglasil v zvezi s predvidenim novim graškim mestnim gledališčem. Menil je, da nova stavba ni potrebna, ampak da za mesto s 130.000 prebivalci povsem zadostuje obstoječe gledališče. V nadaljevanju se je potekala še razprava glede lovskega zakona, v kateri je (skupaj z Josipom Sernecem) sodeloval tudi Rosina.³² To pa je bilo tudi vse. Poslanci so se vrnili v deželni zbor konec leta 1898, ko je sledila otvoritvena seja nove, tretje sesije (seje so nato potekale med marcem in majem 1899). Rosina se je prvič oglasil sredi aprila, ko je govoril glede ustanovitve vinogradniške šole v Ljutomeru. Tedaj je bilo v polnem zagonu cepljenje trt z ameriško sorto, ki je bila precej bolj odporna. Toda mnogo (prleških) vinogradov je ležalo v oddaljenih legah, šolski obisk mariborske vinarske šole pa je bil za vinogradniške otroke pogosto prehud zalogaj, s čimer niso dobili zadostne izobrazbe za sodobno vinogradništvo. Rosina je menil, da ima Ljutomer tozadevno idealno lego, saj bi lahko šolo obiskovali otroci iz vinogradniških krajev med Radgono in Ormožem. Za tem je poročal še o dvigu občinskih doklad v dveh spodnještajerskih občinah (Zgornje Hoče in Zgornja Voličina), naslednjič pa je govoril v začetku maja v zvezi z delitvijo občine Vuzenica na občini Vuzenica – trg in Vuzenica – okolica. Slovenski poslanci se z načrtovano potezo niso strinjali, saj da je bila naperjena h krepitvi nemštva v kraju in nič drugega. Rosina je menil, da gre tukaj za popolnoma nacionalno zadevo, saj da Vuzenica nima ne zdravilišča ne kakršnekoli druge poletne nastanitvene infrastrukture, prav tako v kraju ni bilo ne okrajnega sodišča, davčnega urada itd., da bi delitev na dva dela imela kakšen gospodarski ali drug pomen. Izpostavil je, da gre najbrž za volilni maneuver, saj bo trška občina vključena v (nemško) mestno kurijo in jo na ta način dodatno ojačala. Deželni zbor je delitev na koncu podprl, slovenski poslanci pa so bili znova preglasovani.³³

Ozračje v deželnem zboru je bilo tedaj močno razgreto; dober teden nazaj je imel žolčno debato z nemškimi nacionalci, ki so zavrnilo ustanovitev kmetijske šole v Sv. Juriju ob Južni železnici, Ivan Dečko.³⁴ Slovenski poslanci

³¹ StLA, Stenographisches Protokoll über die 36. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 25. Februar. 1898, 622–31.

³² StLA, Stenographisches Protokoll über die 38. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. II. Session, 26. Februar. 1898, 704–08, 728, 729.

³³ StLA, Stenographisches Protokoll über die 26. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. III. Session, 3. Mai. 1898, 394–402.

³⁴ Čuček, Držite gobec, 10.

so čez nekaj dni proti temu vložili protest (Josip Sernek),³⁵ devetega maja pa interpelacijo proti kršenju jezikovne enakopravnosti. Fran Rosina jo je prebral v slovenščini, zaradi česar so nemški nacionalci sejo zapustili.³⁶ Slovenski poslanci so na zadnji seji (18. maja) še enkrat protestirali zaradi napredujoče germanizacije (predvsem subvencioniranje društva Südmark), potem ko je nemška večina odobrila 2000 gld. podpornih sredstev za celjski Studentenheim, in predhodno zapustili dvorano.³⁷

V deželni zbor so se poslanci ponovno vrnili konec leta 1899, ko je 29. decembra potekala otvoritvena seja nove, četrte, sesije. Rosina je na deželni odbor naslovil vprašanje glede regulacije učiteljskih plač,³⁸ naslednji dan pa so imeli še eno sejo in zaključili z delom, tako da so lahko poslanci v miru pričakali začetek novega stoletja v družinskem krogu. Znova so se poslanci v Gradcu sestali konec marca 1900. Toda slovenskih poslancev tam ni bilo, saj so se isti dan, 26. marca, namesto tega sestali v Mariboru in se, zaradi neupoštevanja njihovih zahtev, odločili za ponovno abstinenco. Skupaj z mariborskim Slovenskim političnim društvom so napisali proglas, v katerem so utemeljili svoj izstop. Slovensko časopisje je podpiralo njihovo odločitev in s sloganom *Proč od Gradca!* seznanjalo bralce z aktualno slovensko potezo. »Čast slovenskega naroda in osebna čast jim brani, da bi še nadalje prenašali vsa preziranja, zasmehovanja in žaljenja, s kojimi so jih obsipavali zadnja leta nemški poslanci v deželnem zboru. Vse predloge in nasvete, ki so izhajali iz kroga slovenskih poslancev, je nemška večina dosledno odklanjala ter zraven očitno kazala sovraštvo do slovenskega življa. Slovenski narod se je v zbornici javno žalil ter imenoval narod roparjev in morilcev. Slovenskim poslancem so pretili z zaušnicami in s pasjim bičem ter jim podtikali najnesramnejše namene pri vseh njihovih dejanjih.«³⁹ S tokratno abstinenco so vztrajali do konca leta 1902, torej več kot dve leti; za ponoven vstop v deželni zbor so se tako odločili šele po novih volitvah.⁴⁰

³⁵ StLA, Stenographisches Protokoll über die 21. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. III. Session, 25. April 1899, 239.

³⁶ StLA, Stenographisches Protokoll über die 30. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. III. Session, 9. Mai 1899, 478, 479.

³⁷ StLA, Stenographisches Protokoll über die 38. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. III. Session, 18. Mai 1899, 755.

³⁸ StLA, Stenographisches Protokoll über die 1. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. IV. Session, 29. Dezember 1899, 5.

³⁹ *Slovenski gospodar*, 29. 3., 5. 4. 1900.

⁴⁰ Vekoslav Spindler, *Dr. Ivan Dečko in njegova doba* (Maribor, 1938), 54, 55.

NAMESTO EPILOGA

Delovanje slogaških poslancev očitno ni bilo vsem pogodu, pač pa je še dodatno zaostriло razdor (sicer zgolj navzven) enotne slogaške spodnještajerske politike. Urednik *Slovenskega gospodarja*, duhovnik in prefekt na mariborskem dijaškem semenišču Anton Korošec je namreč »napadel« poslance, češ da nič ne delajo, še sploh pa slogaško taktiko, ki da je brez vsakršnega programa.⁴¹ Neizogibni razpad je bil vseskozi prisoten, le še vprašanje časa je bilo, kdaj se bo dejansko zgodil. Korošec je tako imel idealno priložnost (ki jo je seveda izkoristil), da v času svojega urednikovanja (1898–1902)⁴² okrog časnika zgradi trdno »zavetišče« katolicizma. Hkrati se je Slovensko politično društvo v drugi polovici 90. let začelo omejevatı povsem na Maribor in okolico, v Celju pa so ustanovili (liberalno) društvo Naprej. Oba idejnopolična pola sta sicer še vedno vztrajala pri slogi, a že dejansko operirala vsak s svojo organizacijsko strukturo.⁴³

Leta 1901 se je družina Rosina (marca 1898 se je poročil s hčerjo deželnozborskega kolega Frana Robiča, Karolino Robič)⁴⁴ preselila v Maribor, kjer so se dokončno ustalili.⁴⁵ Za razliko od Kranjske, kjer se je pluralizacija političnega življenja že močno zasedrala v javnosti, so morali štajerski Slovenci postopati slogaško ter mnogo bolj taktično in previdno.⁴⁶ Tudi Rosina se je v mestu ob Dravi hitro priključil slogaški stranki, se potegoval za enakopravnost slovenščine in hitro postal eden stebrov slovenstva. Toda za razliko od Ljutomera je bil Maribor ena izmed spodnještajerskih nemških »trdnjav«, kjer so bili Nemci absolutni gospodarji, zaradi česar je imel še več dela kot poprej. Tik pred selitvijo se je v Ljutomeru udeležil še predvolilnega shoda, kjer sta državnozborsko kandidatuıo najavila okrajni glavar Franz Wratschko in dvorni svetnik Miroslav Ploj. Tam je izjavil, da je Wratschko nemškutar in schönereijanec. Zaradi teh žalitev ga je Wratschko tožil na ljutomerskem okrajnem sodišču, rešila pa ga je deželnozborska imuniteta, ki mu je deželni zbor ni odvzel z obrazložitvijo, da zaradi razžalitev v političnih bojih poslanec

⁴¹ Ibid., 55.

⁴² Več gl. Franc Rozman, »Anton Korošec – urednik Slovenskega gospodarja,« *Časopis za zgodovino in narodopisje* 42, št. 2–3 (2006): 161–71.

⁴³ Več o tem glej Branko Goropevšek, »Razpad sloge na slovenskem Štajerskem,« v: *Celjski zbornik* 1993, 143–61.

⁴⁴ Prim. Marjan Toš, »Franc Robič (1841–1913)«. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, št. 1 (2007): 42–53.

⁴⁵ Alenka Šelih in Andrej Rosina. »Igor Rosina – v očeh otrok«. *Odvetnik in oblast. Dr. Igor Rosina (1900–1969)* (uredila Jure Gašparič in Katja Škrubej). Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2017, 11–20. Čuček, Oris življenja, 29–31.

⁴⁶ Franjo Baš, *Prispevki k zgodovini severovzhodne Slovenije*. Maribor: Založba Obzorja, 1989, 74.

ne more izgubiti možnosti zastopstva svojih volivcev.⁴⁷ Tedaj pa se je že »udomačil« v Mariboru in očitno ocenil, da mu poslanski mandat jemlje preveč časa in energije. Tudi zato na novih volitvah leta 1902 ni več kandidiral.

VIRI IN LITERATURA

Časopisje

Slovenec, 1895.

Slovenski gospodar, 1900.

Slovenski narod, 1894.

Literatura

Franjo Baš, *Prispevki k zgodovini severovzhodne Slovenije*. Maribor: Založba Obzorja, 1989.

Janez Cvirn, »Celjsko gimnazijsko vprašanje (1893–1895). *Kronika*, št 1–2 (1997), 102–11.

Janez Cvirn, »Josip Sernec, rodoljub z dežele« (spremna študija). V: *Josip Sernec, Spomini* (ur. Janez Cvirn). 91–161. Celje: Novi tednik – Radio Celje, 1990.

Janez Cvirn, *Biser na Savinji*. Nazarje: EPSI, 1993.

Janez Cvirn, *Trdnjavski trikotnik*. Maribor: Založba Obzorja, 1997.

Filip Čuček, »Držite gobec«. Dečkov drugi deželnozborski mandat (1896–1902). *Zgodovina za vse* 27, št. 1 (2021), 5–14.

Filip Čuček, »Ivan Dečko v deželnem zboru v svojem prvem mandatu (1890–96). *Prispevki za novejšo zgodovino* 60, št. 3 (2020), 8–23.

Filip Čuček, »Oris življenja, dela in obdobja Frana Rosine, očeta Igorja Rosine«. *Odvetnik in oblast. Dr. Igor Rosina (1900–1969)* (uredila Jure Gašparič in Katja Škrubej). 21–38. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2017.

Filip Čuček, *Svoji k svojim*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2016.

Branko Goropevšek, »Razpad sloge na slovenskem Štajerskem,« v: *Celjski zbornik* 1993, 143–61.

Branko Goropevšek, *Štajerski Slovenci, kaj hočemo*. Celje: Zgodovinsko društvo, 2005.

Andrej Pančur, »Doba slogaštva«. *Slovenska novejša zgodovina* 1 (uredila Jasna Fischer et. al.). 30, 31. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2005.

Franc Rozman, »Anton Korošec – urednik Slovenskega gospodarja,« *Časopis za zgodovino in narodopisje* 42, št. 2–3 (2006), 161–71.

⁴⁷ StLA, Stenographisches Protokoll über die 28. Sitzung des steiermärkischen Landtages. VIII. Landtags-Periode. V. Session, 25. Juli 1901, 529.

Franc Rozman, »Politično življenje Nemcev v Mariboru«. *Od Maribora do Trsta* (uredila Darko Friš in Franc Rozman). 51–56. Maribor: Pedagoška fakulteta, 1998.

Julia Schmid, *Kampf um das Deutschtum. Radikaler Nationalismus in Österreich und dem Deutschen Reich 1890–1914*. Frankfurt, New York 2009.

Vekoslav Spindler, *Dr. Ivan Dečko in njegova doba*. Maribor: Vekoslav Spindler, 1938.

Alenka Šelih in Andrej Rosina. »Igor Rosina – v očeh otrok«. *Odvetnik in oblast. Dr. Igor Rosina (1900–1969)* (uredila Jure Gašparič in Katja Škrubej). 11–20. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino, 2017.

Marjan Toš, »Dr. Fran (Franjo) Rosina – trden Slovenec in pošten rodoljub«. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, št. 2–3 (2009), 9–32.

Marjan Toš, »Franc Robič (1841–1913)«. *Časopis za zgodovino in narodopisje*, št. 1 (2007), 42–53.

Tiskani viri

Stenographische Protokolle über die Sitzungen des Steierm. Landtages. VIII. Landtags-Periode:

- I. Session, 19., 22., 23., 24. Sitzung, 1897.
- II. Session, 12., 13., 16., 23., 25., 27., 30., 33., 35., 36., 38. Sitzung, 1898.
- III. Session, 21., 26., 30., 38. Sitzung, 1899.
- IV. Session, 1. Sitzung, 1899.
- V. Session, 28. Sitzung, 1901.
- Anhang A. Verzeichnis der Mitglieder des steierm. Landtages vom Jahre 1897/98.

Special-orts-repertorium von Steiermark. Graz, 1893.

“DEUTSCH, DEUTSCH!” FRAN ROSINA IN GRAZ REGIONAL PARLIAMENT

Summary

In the mid-1890s a young attorney Fran Rosina moved to Ljutomer where he soon became an active member of the Slovenian national movement. Even the small village of Ljutomer could not avoid the escalation of national conflicts. At the turn of the century, the citizens of Ljutomer were mostly nationally defined, and the slogan “Svoji k svojim” (transl. “To your own”) ruled the everyday life of people in Ljutomer. Because of his national focus (equality of the Slovene language), Rosina soon became a thorn in the side for Ljutomer’s Germans. Rosina was elected as a parliament member in the regional parliamentary elections in Ljutomer farmer curia in 1896.

Rosina joined a small group of Slovene parliament members that were in the vast minority in Graz. He first voiced himself at the end of February 1897, as a reporter of the municipal affairs committee, and reported the anticipated formation of the Maribor district court, which irritated the Lower-Styrian German parliament members. Right after that Rosina spoke twice more as a reporter of the municipal affairs committee about the municipal allowances in two smaller municipalities in Lower Styria. As a member of the parliament, he first spoke in the budget debate, when he called out the gendarmerie, saying that they should focus on their main mission (preserving law and order), and not abuse their

position and occasionally spy on the residents. The day after, he protested against the subsidy (200 gld.) that the regional parliament granted to the Südmark society.

The regional parliament was again summoned at the end of 1897 for the opening sitting of the second session. Rosina requested to speak at the end of January 1898. In a long speech, he appealed to the regional parliament to provide enough spray from the regional fund for poor farmers. Less than a week later, he read the Slovene interpellation about the dismissal of the equality of languages in the land register in Slovene, which caused a sharp response of the German national parliamentarians. The sharpness of the regional parliament showed that the national relations in the Styrian capital were completely broken. After the tumultuous sitting, in which Rosina showed what he was made of, he spoke in the next few sessions as the reporter about the municipal allowances and spoke once more at the proposition to change the voting order for the district representations. Two days later, Rosina reported about the current affairs as a member of the viticulture committee (downy mildew and financing spray from the regional fund, further operating of the agricultural chemical experimental station in Maribor etc.), then reported about the municipality allowances in the name of the municipal committee, and then (as a parliamentarian) joined the extensive discussion about the subsidisation of the local railway lines. The same day at the evening sitting, they had a predominantly national discussion about the letters to Slovene municipalities in German. In the last (evening) session, he spoke about the anticipated new municipal theatre in Graz and said that a new building is not needed. The session continued with the discussion about the hunting law, in which Rosina also participated.

So, that was it. The parliamentarians returned to the regional parliament at the end of 1898 for the opening sitting of the new, third session. Rosina first spoke in mid-April 1899, when he spoke about the required establishment of a viticultural school in Ljutomer.

„DEUTSCH, DEUTSCH!“ FRAN ROSINA IM GRAZER LANDTAG

Zusammenfassung

Mitte der 90er Jahre ließ sich der junge Jurist Fran Rosina in Ljutomer nieder und wurde schnell zu einem aktiven Mitglied der slowenischen Nationalbewegung. Auch der Markt Ljutomer konnte die Verschlechterung der nationalen Beziehungen nicht vermeiden. Um die Jahrhundertwende war die Bevölkerung von Ljutomer überwiegend national geprägt und auch das Motto „Eigene zu Eigenen“ prägte den Alltag von Ljutomer. Aufgrund seiner national orientierten Arbeit (Gleichheit der slowenischen Sprache) wurde Rosina den Deutschen von Ljutomer bald ein Dorn im Auge. Bei den Landtagswahlen im Jahr 1896 wurde er zum Abgeordneten der Bauernkurie von Ljutomer gewählt.

In Graz schloss sich Rosina einer kleinen „Kompanie“ slowenischer Abgeordneter an, die in der steirischen Landeshauptstadt in großer Minderheit war. Er trat erstmals Ende Februar 1897 auf, als er als Berichterstatter für den Kommunalausschuss einen Bericht über die geplante Einrichtung des Amtsgerichts Maribor verlas, was einige (niedersteirische) deutsche Volksabgeordnete verärgerte. Unmittelbar danach sprach Rosina als Berichterstatter des Ausschusses zweimal über die Erhebung von Gemeindebeiträgen in zwei kleinen Gemeinden der Untersteiermark, und als Landtagsabgeordneter sprach er erstmals in einer Haushaltsdebatte, als er die Gendarmerie kritisierte, sie solle ihre grundlegende Mission erfüllen (für Frieden und Ordnung zu sorgen), anstatt die Bevölkerung zu missbrauchen und gelegentlich auszuspiionieren. Einen Tag später protestierte er gegen eine Subvention (200 Gulden) des Landtages an den Verein Südmark.

Die Provinzversammlung wurde dann Ende 1897 erneut einberufen, als die Eröffnungssitzung der zweiten Sitzung einberufen wurde. Rosina meldete sich Ende Januar 1898 erneut zu Wort, als er in einer ausführlichen Rede die Provinzversammlung aufforderte, aus dem Provinzfonds genügend Spritzmittel für die arme bäuerliche Bevölkerung bereitzustellen. Im Anschluss an die Sitzung unterbreitete er als Berichterstatter des Kommunalausschusses einen Vorschlag zur Änderung des Gesetzes über die Straßenpolizei und ihre Zuständigkeiten.

Weniger als eine Woche später las er eine slowenische Interpellation wegen der Missachtung der sprachlichen Gleichstellung im Grundbuch in slowenischer Sprache vor, wo er auf scharfe Reaktionen der deutschen Volksabgeordneten stieß. Die Schärfe der Landesversammlung wies auf die völlig zerrüttete nationale Lage in der steirischen Landeshauptstadt hin. Nach einer stürmischen Sitzung, in der Rosina zeigte, aus welchem „Teig“ er ist, trat er für die nächsten Sitzungen als Berichterstatter zu kommunalen Beihilfen auf und meldete sich erneut mit einem Vorschlag zur Änderung der Wahlordnung für die Bezirksabgeordneten zu Wort.

Zwei Tage später berichtete Rosina als Mitglied des Weinbauausschusses über den aktuellen Stand (Falscher Mehltau und Spritzmittelfinanzierung durch den Landesfonds, Weiterbetrieb der landwirtschaftlichen Chemie-Versuchsstation in Maribor etc.), dann im Auftrag des Kommunalausschusses über kommunale Beihilfen, und danach als (Abgeordneter) nahm er an einer ausführlichen Debatte über die Subventionierung von Lokalbahnen teil. Auf der Abendsitzung desselben Tages folgte eine etwas nationaler gefärbte Sitzung zu Briefen an slowenische Gemeinden in deutscher Sprache. An der letzten (Abend) Sitzung sprach er dann über das geplante neue Grazer Stadttheater und hielt einen Neubau für nicht nötig. Der Sitzung folgte eine Diskussion zum Jagdrecht, an der auch Rosina teilnahm.

Und das war alles. Ende 1898 kehrten die Abgeordneten in die Landesversammlung zurück, als die Eröffnungssitzung der neuen, dritten Sitzung folgte. Rosina trat erstmals Mitte April 1899 auf, als er über die Notwendigkeit sprach, in Ljutomer eine Weinbauschule zu gründen.